

Çağdaş Türk tiyatrosunun toplumcu gerçekçi yazarlarından İsmet Küntay'ı anarken Duyarlı ve eleştirel gözle daha güzele...

HİLMİ ZAFER ŞAHİN

İsmet Küntay, çağdaş Türk tiyatrosunun toplumcu gerçekçi yönelişinin içinde adını hemen anımsadığımız birkaç oyun yazarımızdan biri... Tiyatromuzun "olgunluk yılları" olarak bilinen altmışlı yılların sonlarında ilk yapıtlarını veren Küntay, yalın anlatımı ve oyunlarının içeriğiyle sevilen, ilgiyle izlenen oyun yazarlarımız arasında yer aldı.

AST'la özdeşleşen oyunlar

1923'te Artvin'de doğan Küntay, ortaöğrenimini tamamladıktan sonra çalışmaya başladı.

Uzun süre çalıştığı Sümerbank'tan emekli olmasının ardından, yine bazı özel kuruluşlarda yönetici olarak görev aldı ve bu yıllarda yazdığı oyunlar değişik topluluklarca sahnelendi.

Devekuşu Kabare Tiyatrosu'nda 1968'de oynanan **Bu Şehr-i İstanbul** ki oyunundaki **Pompa** adlı skeç, Küntay'ın sahnelenen ilk oyunudur.

Oyunun öteki skeçlerini **Haldun Taner**, **Adnan Veli**, **Aziz Nesin** yazdı. Bundan üç yıl sonra, yine aynı tiyatrosunun 1971'de sahnelediği **Ha Bu Diyar** oyunundaki **Osman Kongo** adlı skeç, Küntay'ındı. Bu oyundaki skeç yazarları arasında **Haldun Taner**, **Aziz Nesin**, **Muzaffer İzgü**, **Bedri Rahmi Eyüboğlu**, **Adnan Veli**, **Cahit Atay** var.

Oyun yazarlığına kabare skeçleriyle başlayan yazar, daha sonraları Ankara Sanat Tiyatrosu (AST) ile özdeşleşen **Tozlu Çizmeler**, **Evler Evler** ve **403. Kilometre** adlı oyunlarını yazdı. Bu oyunlar yetmişli yıllarda birçok amatör ve profesyonel toplulukça defalarca sahnelendi.

Emekçilere farklı bakış

Tozlu Çizmeler, 1970 yılında yazıldı ve aynı yıl AST'ta sahnelendi.

Birinci Dünya Savaşı sonrası yenilginin şaşkınlığındaki

İstanbul'un, değişik kesimlerinden insanların yaşamları anlatılır oyununda.

Olaylar, işbirlikçi, duruma göre davranan, fırsatçı, uzlaşmacı, yozlaşmış, yığın, inançlarını ve ahlaksal değerlerini yitirmişler arasında geçer. Olumsuz karakterler ve yaşantıdan, olumlu düşünceleri çıkartan Küntay, Ulusal Kurtuluş Savaşı öncesini anlatırken, bu savaşın gerekliliğini izleyiciye hissettirir. Ayrıca, yazarın oyunun öyküsüne yaklaşımında, işbirlikçiliğe ülkemiz tarihsel süreci açısından bakışını görürüz.

1972'de yine AST tarafından sahnelenen **Evler Evler** Küntay'ın; dünyaya bakışları, yaşamları, umutları ve so-

runlarıyla farklı kesimleri ev koşullarında anlattığı oyunudur. Her ev ayrı ayrı ele alınır ve her biri tek başına

sahnelenebilecek kısa oyun özelliği taşır. Ancak bütün olarak bakıldığında, tümünün konu olarak birbirini tamamladığı görülür. Köylü evi, memur evi, zengin kentlinin evi, yoksul balıkçının evi, işçinin evi oyunda anlatılan "evler"dir. Dışarıdaki dünyanın, toplumsal-sınıfsal çelişkilerin, çatışmaların bir yansımasıdır "evler"... Bu oyunundaki anlatım biçimi, onun, kabarenin yazınsal anlatım olanaklarından yararlanma biçimini de göstermektedir. Evler arasındaki inanç, duygu ve toplumsal-sınıfsal ayrılıklar, eşitsizlikler karşı-

laştırmalı olarak ele alınıyor. İsmet Küntay'ın, en fazla ilgi uyandıran **403. Kilometre** adlı oyunu,

AST tarafından 1973 yılında sahnelendi.

403. Kilometre, tiyatromuzda emekçi insanların yaşamına çok yönlü bakılabilecek birkaç iyi örnekten birisidir. Her şeyden önce oyun kişileri abartısız biçimlendirilmiştir. Yol işçilerinin yaşantıları oyunun konusunu oluştururken, işçi-köylü-aydın üçlüsünün birbirleriyle ve diğer toplumsal kesimlerle sınıfsal ilişkileri, karşıtlıklar anlatılmakta. Uzak yerlerden gelen, gurbet özlemi çeken, yöneticileriyle "hak" sorunları yaşayan, bilinçlenirken iç çelişkilerini duyumsayan, örgütlenirken "ihbar" edilmeye karşı karşıya kalan yol işçilerinin, cinsel istekleriyle içiçe geçen yaşamları ele alınıyor. Oyunun konusunu acılı olaylar biçimlendirse de, örgütlenme ve bilinç üzerine kurulu yarına umutla bakış oyunun temel yaklaşımıdır.

İki skeç, üç oyunuyla dramatik yazınımda yer alan İsmet Küntay, oyunlarının temeline, yaşamın çelişkilerine derinlikli bakan devrimci bir öz yerleştirmiştir. Bu nedenle doğalcı gerçekçilikten uzaktır.

İ. Küntay Oyun Ödülü

Gündelik yaşamın karmaşasına sorunlarına, insanın iç çatışmasına toplumcu bir anlayışla ve özgün bir biçimle yaklaşmıştır.

25 Temmuz 1974'te Ankara'da ölen İsmet Küntay, yapıtlarında yaşamın her alanın duyarlı ve eleştirel gözle bakarken, umuda, daha güzel bir gelecek adına, önemli bir yer verdi.

Ailesi de bu düşüncüyü ve anısını yaşatmak için, ölümünün ardından, 1974'ten itibaren her yıl bir Türk oyun yazarına verilmek üzere ödül koydu. İsmet Küntay Oyun Ödülü'nü **Orhan Asena**'dan **Vasıf Öngören**'e, **Turgut Özakman**'dan **Tuncer Cücenoglu**'na, **Ülker Köksal**'dan, **Güngör Dilmen**'e, **Ömer Polat**'tan **Melih Cevdet Anday**'a pek çok oyun yazarı kazandı.

